

УРОК № 3

Тема: Загальна характеристика Європи. Особливості економіко-географічного положення Європи. Склад регіону. Сучасна політична карта Європи. Форми державного правління і територіального устрою країн Європи. Прояви сепаратизму

Особливості економіко-географічного положення Європи. Термін «Європа» має різні значення. Поділ материка на дві частини світу – Європу та Азію – склався у Стародавній Греції, де межею між ними вважали водний шлях від Середземного до Азовського моря. Значно пізніше було встановлено сучасні східні та південно-східні межі Європи по Уральських горах, річці Ембі, північному берегу Каспійського моря та Кумо-Маницькій западині.

Склад регіону. За класифікацією ООН, до регіону Європа відносять 45 країн. З них 44 є суверенними державами, в т. ч. Росія, 2/3 площі якої розміщено у Північній Азії. Більшість країн Європи мають невеликі розміри (крім Росії). Окрім найбільшої у світі країни за площею – Росії (17,1 млн км²) лише три держави в регіоні можна віднести до великих за площею: Україну (603,7 тис. км²), Францію (551,6 тис. км²) та Іспанію (505,9 тис. км²). Унікальну групу становлять європейські країни-карлики, площа яких не перевищує 500 км²: Андорра (468 км²), Мальта (316 км²), Ліхтенштейн (160 км²), Сан-Марино (61 км²), Монако (1,95 км²) і найменша держава світу Ватикан (0,44 км²).

Форми державного правління й територіального устрою країн Європи

Республіка (від лат. res – справа і rubicus – суспільний; суспільна справа) є формою правління, за якої вища влада належить виборним представницьким органам.

Монархія (від грец. монархія – єдиновладдя) – форма правління, за якої верховна державна влада зосереджена в руках однієї особи, яка одержує владу, як правило, у спадок.

За територіальним устроєм існують **унітарні** та **федеративні держави**. 38 європейських держав є **унітарними** (від лат. unitas – єдність) – це країни, в яких існують єдині органи законодавчої та виконавчої влади, діють єдині для всієї країни конституція та система державних органів. Центральні органи влади керують усіма територіями країни. Згідно зі ст. 2 розділу I Конституції Україна є також унітарною державою.

Федеративних держав в Європі є лише 6, а саме: Німеччина (у складі якої 16 земель), Австрія (складається з 9 земель), Швейцарія (з 23 кантонів), Росія (має у своєму складі автономні республіки), Бельгія (має 3 автономні регіони) та Боснія і Герцеговина (БіГ) (за конституцією, «м'яка федерація» двох утворень Федерації БіГ та Республіки Сербської).

Федеративні держави (від лат. foederatus – об'єднаний у союз) – держави, в межах яких поряд з єдиними (федеральними) законами та органами влади існують окремі автономні територіальні одиниці (штати, землі, провінції, республіки і т. ін.).

Автономія – це право населення здійснювати самоуправління на основі власного законодавства, але в рамках загальнодержавних законів або конституції.

Прояви сепаратизму в Європі. Кожній європейській країні притаманна внутрішня регіональна ідентичність. Це може породжувати культурний регіоналізм, який ґрунтується на місцевому патріотизмі та ментальних особливостях, а інколи – навіть радикальний сепаратизм.

Сепаратизм – теорія, політика й практика відокремлення частини території країни з метою створення самостійної національної держави.

В Європі існує близько 100 територій, на яких спостерігаються прояви сепаратизму. Там проживають численні народності, які говорять різними, часто неспорідненими мовами й створюють для захисту своїх інтересів політичні партії та громадські організації.

ЗАВДАННЯ:

1. Проаналізувати карту <https://cutt.ly/LXqOPD3>, знати положення та територіальні межі субрегіонів Європи та країн, які до них належать.
2. Проаналізувати карту <https://cutt.ly/7XqmT7L> та знати держави, для яких є характерними прояви сепаратизму.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ:

1. Схарактеризуйте особливості ЕГП Європейського регіону. Як вони впливають на розвиток економіки регіону?
2. Назвіть та покажіть на карті субрегіони Європи.
3. Розкажіть, які в Європі існують різні за формою державного правління та територіального устрою країни. Покажіть на карті декілька різних за державним ладом країн.
4. Що таке сепаратизм? Які існують в Європі території прояву сепаратизму?
5. Поміркуйте, чому в сучасному світі слабшає вплив чинника ЕГП на економічний розвиток країни.